

Nr 56

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 16 § förordningen den 29 november 1963 (nr 575) om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar, m. m.; given Stockholms slott den 8 mars 1968.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att

1) antaga härvid fogade förslag till förordning angående ändrad lydelse av 16 § förordningen den 29 november 1963 (nr 575) om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar,

2) bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås höjning av grundfonden för Svenska bostadskreditkassan från 900 milj. kr. till 1,4 miljard kr.

Förslag
till
Förordning

**angående ändrad lydelse av 16 § förordningen den 29 november 1963
(nr 575) om Svenska bostadskreditkassan och om
bostadskreditföreningar**

Härigenom förordnas, att 16 § förordningen den 29 november 1963 om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

16 §.

Som grundfond för kassan ställer staten till förfogande en av riksgäldsfullmäktige utfärdad garantiförbindelse på *nio hundra miljoner* kronor.

Som grundfond för kassan ställer staten till förfogande en av riksgäldsfullmäktige utfärdad garantiförbindelse på *en miljard fyra hundra miljoner* kronor.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse av 16 § se 1966: 191.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 8 mars 1968.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING PALME, SVEN-ERIC NILSSON, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *höjning av grundfonden för Svenska bostadskreditkassan* och anför.

Inledning

Svenska bostadskreditkassan har till uppgift att finansiera bostadskreditföreningarnas utlåning. Finansieringen sker genom obligationsupplåning. Storleken av denna upplåning bestäms av storleken på den grundfond som staten ställer till kassans förfogande. Upplåningen får inte överstiga ett belopp som motsvarar tio gånger grundfondens belopp. F. n. har bostadskreditkassan en grundfond om 900 milj. kr.

Grundfonden består av en garantiförbindelse som utfärdats av riksgäldsfullmäktige.

Svenska bostadskreditkassan har i skrivelse den 29 januari 1968 till Kungl. Maj:t hemställt att förslag om höjning av kassans grundfond till 1,4 miljard kr. föreläggs riksdagen.

Över kassans framställning har efter remiss *yttranden* avgetts av bankinspektionen samt av riksbanksfullmäktige och riksgäldsfullmäktige.

Gällande ordning

Bestämmelserna för bostadskreditkassan finns i *förordningen den 29 november 1963 (nr 575) om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar*. Huvudbestämmelsen om grundfond finns i 16 § (ändrad senast 1966:191). Enligt detta lagrum ställer staten till kassans förfogande som grundfond en av riksgäldsfullmäktige utfärdad garantiförbindelse på

900 milj. kr. Grundfonden bildar det yttersta underlaget för kassans verksamhet genom att den utgör beräkningsunderlag vid bestämmande av upplåningsmaximum. Sammanlagda beloppet av kassans utelöpande obligationer får sålunda inte uppgå till mera än tio gånger grundfondens belopp (8 § första stycket).

Kassan får, efter anmälan till riksgäldskontoret, ta grundfonden i anspråk till fullgörande av sina förbindelser, när kassan tillfälligtvis saknar tillgängliga medel till detta. Vidare kan grundfonden tas i anspråk vid kassans likvidation. Tas grundfonden i anspråk i annat fall än vid likvidation skall kassan ersätta staten den ränta, som staten kan ha utgett med anledning därav, och snarast möjligt återbetala vad som tagits i anspråk (17 §; ändrad 1966: 191). Vid likvidation får grundfonden tas i anspråk endast i den mån annan tillgång saknas som svarar för kassans förbindelser (20 § andra stycket; ändrat 1966: 191).

Om kassans grundfond genom förluster, som uppkommit på kassans rörelse i dess helhet, går ned med 2 milj. kr., får kassan inte ta upp nytt lån om inte Kungl. Maj:t lämnar tillstånd till det. Går grundfonden av nämnda anledning ned med 5 milj. kr. får nytt lån tas upp endast om riksdagen på framställning av Kungl. Maj:t medger detta (8 § andra stycket). Om grundfonden tas i anspråk för att täcka förluster skall kassan anmäla detta hos Kungl. Maj:t (8 § tredje stycket).

Bostadskreditkassans framställning och remissyttrandena

Kassan erinrar om att frågan om grundfondens storlek senast prövats av 1966 års riksdag (prop. 1966: 61; BaU 33, rskr 301, SFS 1966: 191). Grundfonden höjdes då från 400 milj. kr. till 900 milj. kr. I den framställning som låg till grund för denna höjning framhöll kassan och Konungariket Sveriges stadshypotekskassa att förutsättningarna för de båda kassornas verksamhet ändrats sedan föregående grundfondshöjning våren 1965 genom att en ny låneform för bostadsbyggandet införts. Denna låneform, som tillkom på initiativ av riksbanken, är utformad som ett enhetligt amorteringslån från botten och upp till det förutvarande sekundärlånets övre gräns, eller sålunda högst 75 % av ett belåningsobjekts uppskattningsvärde. Eftersom stadshypoteksinstitutionens övre belåningsgräns är 60 % av uppskattningsvärdet, hette det vidare i 1966 års framställning, måste utlåningsverksamheten i den nya formen helt ske genom bostadskreditinstitutionen, som är oförhindrad att utlämna även primärlån. Med hänsyn till de sålunda ändrade förhållandena, heter det i den nu ingivna framställningen, har de båda kassorna tillsatt en kommitté med uppgift att utreda de formella och praktiska förutsättningarna för en sammanslagning av stadshypoteks- och bostadskreditinstitutionerna. Kommittén har redan lagt fram förslag till en

sådan sammanslagning och detta kommer att inom den närmaste tiden behandlas på förenings- och ombudsstämmor. Härefter avser man att ge in en framställning i ärendet till Kungl. Maj:t. I väntan på att en sådan framställning kan bli slutligt prövad av statsmakterna måste utlåningsverksamheten i enlighet med vad som förut sagts helt ske genom bostadskreditinstitutionen i dess nuvarande form. Den lämpliga storleken av bostadskreditkassans grundfond bör enligt framställningen avvägas med utgångspunkt i att bostadskreditkassan fortsättningsvis ensam skall kunna svara för den upplånings- och utlåningsverksamhet, som fram till november 1965 sköttes av de båda kassorna gemensamt.

Till belysning av bostadskreditkassans behov av upplåningsrätt redovisas i framställningen dessa uppställningar beträffande utvecklingen under senare år av kassornas obligationsskuld och låneverksamhet.

Nettobelopp¹ utelöpande obligationer i milj. kr.

31/12	Stadshypotekskassan	Bostadskreditkassan	Summa
1957.....	3 847	731	4 578
1958.....	4 342	880	5 222
1959.....	4 894	999	5 893
1960.....	5 493	1 142	6 635
1961.....	6 137	1 289	7 426
1962.....	7 089	1 628	8 717
1963.....	7 656	1 809	9 465
1964.....	8 879	2 122	11 001
1965.....	9 753	2 392	12 145
1966.....	9 749	4 379	14 128
1967.....	9 739	6 288	16 027

¹ I beloppen har i förekommande fall inräknats vid resp. årsskifte försålda men icke likviderade obligationer.

Nettoökning av utestående hypotekslån i milj. kr.

År	Stadshypotekskassan	Bostadskreditkassan	Summa
1957.....	583	147	730
1958.....	506	155	661
1959.....	561	121	682
1960.....	605	143	748
1961.....	608	145	753
1962.....	1 057	348	1 405
1963.....	502	189	691
1964.....	1 141	290	1 431
1965.....	990	265	1 255
1966.....	— 21	1 999	1 978
1967.....	— 23	1 916	1 893

Bostadskreditkassan framhåller att det givetvis inte är möjligt att med någon större grad av säkerhet bilda sig en uppfattning om låneverksamhetens omfattning under den närmaste framtiden. Det påpekas emellertid att kassans nuvarande upplåningsmarginal av ca 1,9 miljard kr. inte ens når upp till beloppet av den balans av redan beviljade låneansökningar som

kassan ännu inte kunnat effektuera till följd av läget på kapitalmarknaden. Med hänsyn härtill och med beaktande av omfattningen av det pågående och planerade bostadsbyggandet bör kassan vara beredd att tills vidare möta låneanspråk av minst samma omfattning som under de senaste åren riktats mot kassan. Kassans upplåningsmarginal kan därvid visa sig otillräcklig för att medge nödvändig rörelsefrihet under de ca fem kvartal, som skulle återstå, om prövning av frågan om en ökning av kassans grundfond skulle anstå till 1969 års riksdag.

Grundfonden bör enligt bostadskreditkassan lämpligen ökas med samma belopp som fonden erhöll genom 1966 års riksdagsbeslut, dvs. 500 milj. kr.

Bostadskreditkassan erinrar avslutningsvis om de synpunkter som framförts i tidigare framställningar om fondökningar. Stadshypoteks- och bostadskreditkassorna har i sådana sammanhang, heter det, framhållit bl. a. att kassorna är väl medvetna om kraven på en stram kreditpolitik men samtidigt ansett sig böra understryka, att låneanspråken främst beror på omfattningen av det bostadsbyggande som statsmakterna efter prövning från bostadspolitiska utgångspunkter funnit vara av den angelägenhetsgrad att det bör ges utrymme i investeringsplanerna. Det påpekas också att kassorna tidigare framhållit att en grundfondshöjning endast skapar formella förutsättningar för en ökad obligationsutgivning och sålunda inte i och för sig ger möjligheter till en ökad kreditgivning och att kreditgivningens omfattning och inriktning därför beror på andra faktorer. Dessa uttalanden äger tillämpning även beträffande den nu aktuella höjningen.

Remissinstanserna har lämnat kassans framställning utan erinran.

Departementschefen

Bostadskreditkassans grundfond, som bl. a. bildar underlag för beräkning av kassans rätt till obligationsupplåning och därmed för kassans möjlighet till utlåning, höjdes senast våren 1966. Orsaken till höjningen var den nya låneform för bostadsbyggandet som efter initiativ av riksbanken introducerades i november 1965 och som innebär att ett enhetligt amorteringslån lämnas mot säkerhet från botten och upp till det förutvarande sekundärlånets övre gräns. Med hänsyn till de utlåningsbestämmelser som gäller för stadshypoteks- resp. bostadskreditinstitutionen måste det nya lånet administreras enbart inom bostadskreditinstitutionen, varav följer att motsvarande upplåning måste ske inom denna institution. Av framställningen framgår att en sammanslagning av stadshypotekskassan och bostadskreditkassan f. n. utreds inom de båda institutionerna. I avbidan på en eventuell sammanslagning av institutionerna måste emellertid utlåningen enligt den nya låneformen även fortsättningsvis ske helt genom bostadskreditinstitutionen i den form den nu har.

Som bostadskreditkassan framhåller är det givetvis inte möjligt att med

någon större grad av säkerhet bilda sig en uppfattning om låneutvecklingen under den närmaste framtiden. Kassan har på grundval av en sammanställning av material från sin verksamhet visat att nettoökningen under såväl 1966 som 1967 uppgick till närmare 2 miljarder kr. Kassan påpekar vidare att den nuvarande upplåningsmarginalen på ca 1,9 miljard kr. inte ens når upp till det sammanlagda beloppet av sådana ineliggande beviljade låneansökningar som kassan ännu inte kunnat effektuera till följd av läget på kapitalmarknaden. Det synes sålunda finnas risk för att kassans upplåningsmarginal inte medger nödvändig rörelsefrihet under de ca fem kvartal som skulle återstå, ifall frågan om höjning av kassans grundfond skulle anstå till 1969 års riksdag. Jag finner därför i likhet med kassan att grundfonden redan nu bör höjas som en beredskapsåtgärd. Höjningen bör ske med 500 milj. kr., således från nuvarande 900 milj. kr. till 1,4 miljard kr. Mot en sådan höjning har heller ingen invändning rests från remissinstansernas sida. Den föreslagna höjningen kräver ändring av 16 § förordningen om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar.

I sammanhanget bör påpekas att grundfondshöjningen endast innebär formella möjligheter till ökad obligationsupplåning. Den faktiska upplåningen måste liksom hittills följa de normer som förestavas av den allmänna kreditpolitiken.

Hemställan

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att

dels antaga inom finansdepartementet upprättat förslag till *förordning angående ändrad lydelse av 16 § förordningen den 29 november 1963 (nr 575) om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar*;

dels bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att utfärda en garantiförbindelse på 1,4 miljard kr. att utgöra bostadskreditkassans grundfond i stället för den nuvarande garantiförbindelsen på 900 milj. kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten